

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА «СЕРГІЄНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»

(Заява № 72678/16)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

7 листопада 2024 року

Це рішення є остаточним, але може бути піддане редакційній перевірці.

СПРАВА "СЕРГІЄНКО ПРОТИ УКРАЇНИ"

У справі "Сергієнко проти України" Європейський суд з прав людини (П'ята секція), засідаючи у складі:

Ладо Чантурія, голова,
Микола Гнатівський,
Уна Ні Раайферті, судді,
та Мартіни Келлер, заступника секретаря секції,

розглянувши:

- заяву (№ 72678/16) проти України, подану до Суду відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод («Конвенція») 18 листопада 2016 року громадянином України, паном Олександром Петровичем Сергієнком («заявник»), 1982 року народження, мешканцем Києва, якого представляли адвокати О.О. Чернова, К.В. Глоба та Д.І. Мазурок, що практикують у Києві;
- рішення повідомити уряд України («Уряд») про скарги за статтями 3 та 5 § 4 Конвенції, які представляли їхній агент, пані М. Сокоренко з Міністерства юстиції, та визнати інші скарги неприйнятними;
- зауваження сторін;
- провівши обговорення у закритому режимі 10 жовтня 2024 року,

виносить наступне рішення, ухвалене зазначеної дати:

ПРЕДМЕТ СПРАВИ

1. Заява стосується ймовірного жорстокого поводження із заявником під час його арешту та відсутності ефективного розслідування з цього приводу, що є порушенням статті 3 Конвенції, а також тривалого розгляду його апеляції на судові рішення про затримання, що порушує статтю 5 § 4.

I. КРИМІНАЛЬНЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ЩОДО ЗАЯВНИКА ТА ЙОГО ЗАТРИМАННЯ

2. Заявник, який виступав як один із співучасників у рамках масштабного кримінального розслідування Національного антикорупційного бюро України («НАБУ») щодо розкрадань та підробок, вчинених групою осіб, був заарештований 17 червня 2016 року. Згодом його було взято під варту рішенням суду до початку судового розгляду.
3. 26 вересня 2016 року Солом'янський районний суд міста Києва ухвалив змінити запобіжний захід заявника з тримання під вартою на цілодобовий домашній арешт. Вранці 27 вересня 2016 року, коли заявника переводили з ізолятора додому відповідно до цього рішення, його було

заарештований співробітниками НАБУ за підозрою у відмиванні грошей.

4. 29 вересня 2016 року Солом'янський районний суд ухвалив рішення взяти заявника під варту в рамках нового розслідування. 3 жовтня 2016 року заявник подав апеляцію на це рішення. Однак слухання в Апеляційному суді міста Києва («Апеляційний суд»), які спочатку були призначені на 10 і 21 жовтня 2016 року, двічі переносилися через те, що справа не була передана із Солом'янського районного суду. 2 листопада 2016 року Апеляційний суд розглянув апеляцію заявника та відхилив її.

II. ЙМОВІРНЕ ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ ІЗ ЗАЯВНИКОМ ТА ПОВ'ЯЗАНЕ З ЦИМ РОЗСЛІДУВАННЯ

5. Під час арешту 27 вересня 2016 року заявник отримав забої грудної клітки, рук та носа; ці травми були зафіксовані під час його прийняття до Київського тимчасового ізолятора. 28 вересня 2016 року Шевченківський районний суд міста Києва доручив слідчим органам, які вели кримінальну справу проти заявника, провести розслідування ймовірного жорстокого поводження. 11 жовтня 2016 року заявник подав офіційну скаргу до прокуратури міста Києва щодо жорстокого поводження.

6. У відповідь на скарги заявника та його родичів, а також на судову ухвалу від 28 вересня 2016 року та за вказівкою органів прокуратури, НАБУ розпочало кримінальне розслідування щодо ймовірного жорстокого поводження із заявником, розглянувши кілька версій інциденту.

7. Відповідно до висновків розслідування, детектив НАБУ зупинив поліцейську машину, якою заявника перевозили з ізолятора додому, щоб повторно заарештувати його в рамках другої справи, порушеної проти нього. Заявник відмовився виконати вимогу слідчого супроводжувати співробітників НАБУ. Він почав кричати, а його родичі, які їхали за поліцейською машиною, поводитися агресивно щодо детектива та намагалися перешкодити арешту заявника. Під час цієї конфронтації детектив та супровідні співробітники перемістили заявника з поліцейської машини у свій транспортний засіб. Вони відповіли на спротив заявника, знерухомивши його руки та ноги та застосувавши наручники.

8. У період з 3 листопада 2016 року до 23 березня 2017 року всі версії інциденту були закриті; було встановлено, що дії співробітників НАБУ були законними. 23 березня 2017 року детектив НАБУ ухвалив кілька рішень, зокрема припинив розслідування щодо ймовірного жорстокого поводження із заявником через відсутність складу злочину. Заявник оскаржив це рішення. 13 квітня 2017 року Шевченківський районний суд відхилив його скаргу як подану поза межами встановленого законом строку. Суд зазначив, що заявникові було дозволено подати скаргу повторно та клопотати про поновлення строку. Проте заявник цього не зробив і не оскаржив рішення суду від 13 квітня 2017 року.

9. Посилаючись на статтю 3 Конвенції, заявник стверджував, що під час арешту співробітники правоохоронних органів жорстоко поведилися з ним і що ефективне розслідування цього інциденту не було проведено. Також, відповідно до статті 5 § 4 та статті 6 § 1 Конвенції, він скаржився на те, що розгляд його апеляції на рішення Солом'янського районного суду від 29 вересня 2016 року щодо його затримання був надто затягнутим.

ОЦІНКА СУДУ

I. Ймовірне порушення статті 3 Конвенції

10. Уряд стверджував, що заявник не вичерпав національних засобів правового захисту, оскільки він не подав належної апеляції на рішення детектива НАБУ від 23 березня 2017 року про закриття кримінального розслідування за фактом ймовірного жорстокого поводження. За їхніми словами, він міг повторно звернутися зі скаргою до Шевченківського районного суду та клопотати про продовження строку подачі скарги, а також подати цивільний позов про відшкодування шкоди. Щодо суті скарг уряд заявив, що травми, отримані заявником під час арешту, були результатом його та його родичів агресії стосовно співробітників НАБУ та опору їхнім законним діям. Ці події були належним чином розглянуті владою, і заявник не оскаржив висновки проведеного розслідування.

11. Заявник не погодився, загалом стверджуючи про порушення статті 3 як у матеріальному, так і в процедурному аспектах.

12. Суд вважає, що заперечення уряду тісно пов'язані із суттю скарги заявника у процедурному аспекті статті 3 Конвенції. Тому він приєднує їх до розгляду справи по суті.

A. Скарга у процедурному аспекті статті 3

13. Згідно із усталеною практикою Суду, коли особа висуває обґрунтоване твердження про те, що вона зазнала поводження, яке порушує статтю 3, з боку поліції або інших аналогічних державних органів, ця стаття передбачає необхідність проведення ефективного офіційного розслідування. Таке розслідування має забезпечити виявлення та притягнення до відповідальності винних осіб, а також відповідати вимогам оперативності, ретельності, незалежності та суспільного контролю (див., наприклад, справу «Ель-Масрі проти колишньої Югославської Республіки Македонія» [GC], № 39630/09, §§ 182-185, ЄСПЛ 2012).

14. Враховуючи обставини цієї справи (див. пункт 5 вище) та відсутність спору між сторонами щодо характеру та тяжкості травм, отриманих заявником під контролем правоохоронних органів, Суд вважає, що його заява є достатньо обґрунтованою для того, щоб зобов'язати державу провести ефективне внутрішнє розслідування цього питання.

15. Передусім Суд зазначає, що Уряд не надав копії рішення детектива НАБУ про закриття кримінального розслідування за фактом ймовірного жорстокого поводження із заявником. Таким чином, Суд не може оцінити ефективність цього розслідування. Більше того, він відзначає, що розслідування ймовірного жорстокого поводження з боку співробітників НАБУ проводилося тим самим органом (тобто НАБУ; див. пункт 6 вище). У цьому контексті Суд нагадує, що для того, аби розслідування було ефективним, особи, відповідальні за його проведення

проведення має бути незалежним від тих, хто перебуває під слідством. Це означає не лише відсутність ієрархічного чи інституційного зв'язку, але й практичну незалежність (див. Vouyid проти Бельгії [GC], № 23380/09, § 118, ЄСПЛ 2015). Суд вважає, що вже сам цей факт свідчить про те, що розслідування скарг заявника на жорстоке поводження не мало необхідного елементу незалежності для відповідності вимогам статті 3, і цей аспект залишався б незмінним навіть у разі, якщо б заявник оскаржив рішення слідчого НАБУ від 23 березня 2017 року, як запропоновано Урядом (див. пункт 10 вище).

14. Таким чином, Суд доходить висновку, що попереднє заперечення Уряду слід відхилити і що мало місце порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції.

В. Скарга у матеріальному аспекті статті 3

17. Посилаючись на загальні принципи у цій сфері, викладені у справі Vouyid (згадана вище, §§ 81-90), Суд зазначає, що, перебуваючи під контролем правоохоронців, заявник отримав травми, які зобов'язували національні органи провести ефективне та ретельне розслідування з метою встановлення походження заявлених і задокументованих травм заявника та притягнення винних до відповідальності, якщо звинувачення у жорстокому поводженні підтвердяться.

18. Суд також зазначає, що, хоча Уряд посилався на рішення детектива НАБУ про закриття кримінального розслідування за фактом ймовірного жорстокого поводження із заявником, вони не надали Суду копії відповідних рішень і не пояснили їхню відсутність. Із цього випливає, що Уряд не спростував твердження заявника про те, що він став жертвою жорстокого поводження з боку правоохоронців.

19. Зазначені вище висновки є достатніми для того, щоб Суд встановив, що **заявник зазнав жорстокого поводження, яке слід класифікувати як нелюдське та таке, що принижує гідність**.

20. *Таким чином, мало місце порушення матеріального аспекту статті 3 Конвенції.*

II. Інше ймовірне порушення відповідно до усталеної практики Суду

21. Заявник також подав скаргу, що підпадає під усталену практику Суду. Він скаржився на підставі статті 5 § 4 Конвенції на те, що розгляд його апеляції на рішення Солом'янського районного суду від 29 вересня 2016 року щодо його затримання тривав надто довго. Ця скарга не є явно необґрунтованою у сенсі статті 35 § 3 (а) Конвенції і не є неприйнятною з інших підстав. Відповідно, її слід визнати прийнятною. Суд зазначає, що апеляція заявника на згадане рішення, подана 3 жовтня 2016 року, була розглянута Апеляційним судом 2 листопада 2016 року, тобто через 28 днів. Із доступних матеріалів випливає, що Апеляційному суду довелося двічі відкласти слухання щодо апеляції заявника, оскільки справа не була передана з Солом'янського районного суду. Вивчивши всі подані матеріали та враховуючи відсутність пояснень з боку Уряду з цього питання, Суд доходить висновку, що, у світлі своїх висновків у справі «Лебедев проти Росії» (№ 4493/04, § 96, 25 жовтня 2007 року).

Розгляд апеляції заявника в Апеляційному суді був надто тривалим, і скарга заявника виявляє порушення статті 5 § 4 Конвенції.

ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

22. Заявник вимагав 30 000 євро (EUR) як компенсацію моральної шкоди. Уряд вважав цю суму необґрунтованою та надмірною.

23. Суд присуджує заявнику 15 000 євро як компенсацію моральної шкоди, плюс будь-які податки, які можуть бути належними до сплати.

З ЦИХ ПРИЧИН СУД ОДНОГОЛОСНО ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. *Визнати скаргу прийнятною;*
2. *Встановити, що мало місце порушення статті 3 Конвенції в її процесуальному аспекті;*
3. *Постановляє, що мало місце порушення статті 3 Конвенції в її матеріальному аспекті;*
4. *Постановляє, що мало місце порушення статті 5 § 4 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю апеляційного розгляду;*
5. *Постановляє:*
  - (a) *що держава-відповідач має виплатити заявнику протягом трьох місяців 15 000 євро (п'ятнадцять тисяч євро), плюс будь-який належний до сплати податок, конвертуючи суму у валюту держави-відповідача за курсом, що діє на дату розрахунку, як компенсацію моральної шкоди;*
  - (b) *що після закінчення вищезазначених трьох місяців до моменту виплати на зазначену суму нараховується проста процентна ставка, рівна маржинальній ставці Європейського центрального банку на період прострочення плюс три процентні пункти;*
6. *Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.*
7. *Складено англійською мовою та повідомлено у письмовій формі 7 листопада 2024 року відповідно до правил 77 §§ 2 і 3 Регламенту Суду.*

Мартина Келлер
Заступник секретаря

Ладо Чантурія
Голова